

Oporezivanje plaća u sustavu poreza na dohodak

Doležal, Matea

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:194875>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Stručni diplomski studij
Financijski menadžment

MATEA DOLEŽAL

OPOREZIVANJE PLAĆA U SUSTAVU POREZA NA
DOHODAK

DIPLOMSKI RAD

Zaprešić, 2023. godine

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Stručni diplomski studij
Financijski menadžment

DIPLOMSKI RAD

OPOREZIVANJE PLAĆA U SUSTAVU POREZA NA
DOHODAK

Mentor:
Dario Lešić

Naziv kolegija:
UPRAVLJANJE POREZIMA

Studentica:
Matea Doležal

JMBAG studenta:
0303051124

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	3
SAŽETAK	1
TAXATION OF WAGES IN THE INCOME TAX SYSTEM	2
ABSTRACT	2
1. UVOD.....	3
2. POREZI – OSNOVNA DEFINICIJA	4
2.1. POVIJEST POREZA.....	4
2.2. POREZNA NAČELA.....	5
2.2.1. POREZNA NAČELA – PREMA ADAMU SMITHU	5
2.2.2. KLASIČNA POREZNA NAČELA.....	6
2.3. POREZNI SUSTAV.....	7
3. POREZ NA DOHODAK.....	9
3.1. POVIJEST POREZA NA DOHODAK	10
3.2. DEFINICIJA DOHOTKA	11
3.3. PREDMET OPOREZIVANJA I POREZNA OSNOVICA	12
4. POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ	14
4.1. STOPE POREZA NA DOHODAK U RH.....	15
4.2. OSNOVICA POREZA NA DOHODAK.....	17
4.3. DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA.....	17
4.4. ELEMENTI BRUTO PLAĆE	18
4.4.1. OSOBNI ODBITAK.....	19
4.4.2. POREZ I PRIREZ	20
5. OECD ZEMLJE – PRIMJENA POREZA NA DOHODAK	23
5.1. KARAKTERISTIKE POREZNIH IZDATAKA	24
5.2. PROCJENA POREZA NA DOHODAK KROZ ODABRANE ČLANICE OECD-A	25
6. POREZNA REFORMA 2023. GODINE.....	27
6.1. PROCJENA I KOMPARACIJA OBRAČUNA POREZA NA DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA I PODUZETNIČKE PLAĆE	32
7. ZAKLJUČAK.....	37
8. IZJAVA.....	38
9. POPIS LITERATURE	39
10. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA.....	41
ŽIVOTOPIS.....	42

SAŽETAK

Tema ovog završnog rada jest oporezivanje plaća kroz porez na dohodak. U današnjem modernom vremenu porezi čine jedan od najznačajnijih instrumenata za prikupljanje prihoda; ubiranjem takvih vrsta sredstava (poreza), država ostvaruje najveći iznos za svoju blagajnu. Države se općenito razlikuju po svojim karakteristikama, pa se tako razlikuju i njihovi porezni sustavi. Stavke koje utječu na sustav oporezivanja su sljedeći: broj stanovnika, nezaposlenost, veličina države, geopolitički položaj, pripadnost određenim ekonomskim organizacijama i sl. Prema kategorizaciji poreza, porez na dohodak svrstavamo u skupinu izravnih poreza, odnosno kao porez koji se nameće direktno na dohodak osobe. U Republici Hrvatskoj ovakav oblik poreza, prvi puta uveden 1994. godine, te je kasnije mijenjaj kroz sami Zakon, koji je posebno dizajniran za takav porezni oblik.

Završni rad postupno obrađuje teme poreza, poreza na dohodak općenito, ali i s posebnim osvrtom na tu vrstu poreznog oblika u Hrvatskoj, objašnjavanjem bitnih poreznih pojmova, kroz primjere različitih poreznih primanja. Poseban osvrt dan je i na utjecaj tog poreznog oblika u određenim članicama OECD-a. Završni dio donosi poreznu reformu u 2023. godini, koja bi trebala stupiti na snagu s početkom sljedeće godine 01.siječnja 2024. godine, gdje se prikazuje koje sve promjene dočekuju porezne obveznike, ali i ostale dionike koji sudjeluju u oporezivanju ovim poreznim oblikom.

Ključne riječi: porezi, porez na dohodak, porezne promjene, porezne stope, obračun plaće.

TAXATION OF WAGES IN THE INCOME TAX SYSTEM

ABSTRACT

The topic of this final thesis is the taxation of wages through income tax. In today's modern times, taxes are one of the most important instruments for revenue collection; by collecting such types of funds (taxes), the state achieves the largest amount for its coffers. Countries generally differ in their characteristics, so their tax systems also differ. Items that affect the taxation system are the following: number of inhabitants, unemployment, size of the country, geopolitical position, membership of certain economic organizations, etc.

According to the categorization of taxes, we classify income tax in the group of direct taxes, that is, as a tax that is imposed directly on a person's income. In the Republic of Croatia, this type of tax was first introduced in 1994, and was later changed through the Act itself, which was specially designed for this type of tax.

The final paper gradually deals with the topics of taxes, income tax in general, but also with a special reference to this type of tax form in Croatia, explaining important tax concepts, through examples of different tax incomes. A special review is also given to the impact of this tax form in certain OECD members. The final part introduces the tax reform in 2023, which should enter into force at the beginning of the next year, January 1, 2024, where it is shown what changes await taxpayers, but also other stakeholders who participate in taxation with this tax form.

Key words: taxes, income tax, tax changes, tax rates, salary calculation.

1. UVOD

Ovaj završni rad bavi se tematikom „Oporezivanje plaća u sustavu poreza na dohodak”. U današnjem vremenu porezi su jedan od važnijih prihoda koji uzimaju iznimno veliku ulogu za učinkovito i uspješno funkcioniranje financijskog i gospodarskog sustava svake države. Svaka država na svijetu ima svoje porezne sustave koje propisuje ovisno o vlastitom statusu. Porez na dohodak ima iznimno veliku ulogu u današnjim državama Svijeta, obzirom da se kod njega kao što mu i samo ime govori oporezuje dohodak. Dohodak definiramo kao razliku između primitka i izdatka u određenom vremenskom periodu. U ovom završnom radu pažnja će biti usmjerena na plaće, tj. dohotku od nesamostalnog rada. Porezom na dohodak vrlo je jednostavno utvrditi koliko je pojedina država razvijena, kolika je njezina stopa zaposlenosti, te u kojoj mjeri je razvijena svijest samih poreznih obveznika.

Predmet istraživanja rada je prikazati na koji način se oporezuju plaće kroz porez na dohodak s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku. Cilj i svrha završnog rada jest objasniti osnovne elemente, kao što su: porez na dohodak, porezni obveznik, porezna osnovica, dohodak i izvore dohotka, porezne stope i porezno razdoblje. Također, za cilj je prikazati razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj kroz povijest i kako se sami porez primjenjuje unutar sustava naše države tako i u pojedinim članicama OECD skupine.

Prilikom pisanja završnog rada, pristupilo se istraživanju koje obuhvaća sekundarne informacije, koje su prikupljene putem stručne literature i internetskih izvora. Literatura korištena za izradu predmetnog završnog rada sadržava stranu i domaću, znanstvenu i stručnu literaturu iz navedene tematike. Završni rad sastoji se od sedam poglavlja. Uvod sadrži područje istraživanja rada, predmet, cilj i svrhu istraživanja, te metode i izvore podataka koji su korišteni za izradu završnog rada. Nakon uvoda slijedi dio u kojem se teorijski prikazuje pojam poreza, njihova povijest, porezna načela te porezni sustav. Sljedeće poglavlje približava pojam poreza na dohodak, u kojemu će detaljnije biti prikazano - povijest poreza na dohodak, definicija dohotka te predmet oporezivanja i porezna osnovica. Četvrto poglavlje prikazuje porez na dohodak u Hrvatskoj s detaljnijim osvrtom na stope poreza na dohodak u Hrvatskoj, osnovice poreza na dohodak, dohodak od nesamostalnog rada te elemente bruto plaće. Peto poglavlje sadrži primjenu poreza na dohodak u OECD- članicama. U njemu se detaljnije pojašnjava koje su to karakteristike poreznih izdataka, analizira se utjecaj poreza na dohodak, te usporedba oporezivanja plaća u RH s nekim od zemalja OECD-a. Šesto poglavlje donosi pregled porezne reforme 2023. godine, s posebnim osvrtom na analizu i usporedbu obračuna poreza na plaće. Posljednje poglavlje, odnosno zaključak, donosi zaključne misli. Nakon zaključka naveden je popis literature, slika, grafikona i tablica te životopis.

2. POREZI – OSNOVNA DEFINICIJA

Poreze najjednostavnije možemo definirati kao prisilno davanje državi, koje država koristi za pokrivanje općih društvenih rashoda, čiju visinu država samostalno utvrđuje prema poreznoj snazi poreznih obveznika. Oni predstavljaju najznačajniji instrument prikupljanja prihoda. Stoga, poreze definiramo kao prisilno davanje (plaćanje) koje utvrđuje vlast bez da se očekuje s njene strane neka vrsta protuusluge, na način da uzima od fizičkih i pravnih subjekata određene iznose kako bi prikupljenim iznosima uspjela financirati javne rashode. (Jurković, 2002: 125.)

Nepoznati autor tvrdi kako plaćanje poreza ne ovisi o dobroj volji građana i njihovoj svijesti o potrebi poreza, već temelj poreza leži na zakonskoj obvezi, prema kojoj je porez opća obveza koju je svaki građanin dužan ispuniti. Najbolji primjer koji to prikazuje je sljedeći – ukoliko građanin ne podmiri svoju poreznu obvezu dovesti će se u situaciju prisilne naplate, tj. egzekucije. Osim toga, navodi i da porezna obveza prema svojoj prirodi, ne veže isključivo na državljanstvo osobe, već i na pripadnost određenom području gdje pojedinac/poduzeće obitava i ostvaruje određena materijalna i nematerijalna sredstva. Iz toga se može zaključiti kako plaćanju poreza podliježu i strani državljani.

Opći porezni zakon (OPZ, čl.2.) navodi kako su porezi novčana davanja i prihod proračuna, koji služe za podmirivanje unaprijed utvrđenih javnih sredstava putem proračuna.

Izbjegavanje plaćanje poreza danas je gotovo neizbježno, upravo iz činjenice što porezi sami po sebi utvrđuju se zakonskim putem, već unaprijed utvrđenim iznosima, što je svaki pojedinac/poduzeće dužan podmiriti razmjerno svojoj ekonomskoj i poreznoj snazi.

Sve do Prvog svjetskog rata, glavna funkcija poreza jest fiskalna funkcija. Najvažnije obilježje fiskalne funkcije, jest da porezi služe za sakupljanje određenog iznosa uz pomoću kojih se mogu zadovoljiti buduće i trenutne novčane potrebe javnog sektora, te za koje se ne očekuje nikakva protučinidba od strane osoba koje plaćaju poreze. Nakon Prvog svjetskog rata, porezi počinju sve više utjecati na različite sustave unutar država, te im sve više osoba počinje priznavati i ostale funkcije.

2.1. POVIJEST POREZA

Kroz povijest, porezi se prvi puta spominju već za dinastije Ptolemejevića u Egiptu gdje se prikupljala glavarina. Na samom početku, starije civilizacije su bile obilježene drugačijim oblicima financiranja, primjerice vladari su raspolagali cijelom imovinom ili su posjedovali određeno zemljište i prirodne resurse.

Određena društva, svoje su temelje pronalazila u robnom gospodarstvu bila su oporezovana na način da je vladar uzimao od svojih podanika dio ljetine. Stara Grčka bila je posebna iz razloga što su poreze isključivo plaćali robovi i stranci. Rimsko carstvo na samom početku prikupljalo je poreze od svih građana, koji su ga plaćali u obliku glavarine. Nakon velikog razvoja carstva, a samim time i velikim brojem bitaka, te samih pobjeda isti oblik je napušten.

Prema dostupnim zapisima, prije početka nove ere na snazi su porezi na zemlju i nasljedstvo, dok s vremenom dolazi do pojave i drugih oblika poreza, primjerice porez na namirnice. Srednji vijek na području Europe donosi različite oblike poreza (porezi na nasljedstva, zemlju, raznovrsne naknade i pristojbe), koji su bili plaćani vladarima, plemstvu, a najviše Crkvi. Nakon nestanka feudalnog doba i pojavom stvaranja novih centraliziranih zemalja dolazi do sve većeg oslanjanja prema prihodima samog vladara i njegove imovine, kao i oporezivanja zemlje. Tek nakon njih slijedili su i drugi oblici: prihodi od prometa raznovrsnih proizvoda za široku primjenu. To razdoblje donosi prvu pojavu otpora poreznih obveznika prema plaćanju poreza, zbog njegove nesolidarnosti. Velik broj osoba smatrao je takav oblik poreza nepoštenim, jer je u biti više opterećivao ljude s manjom platežnom moći od onih s višom. Bliženjem današnjeg vremena, sve veća pozornost se pridavala pravednosti i izdašnosti poreznog sustava. U tim trenutcima dolazi do pojave, po prvi puta novog oblika poreza, koji za cilj ima oporezivati dohodak. U samim začetima porez na dohodak bio je razmjernan, ali već početkom 20. stoljeća u velikom broju zemalja dolazi do progresivnog oporezivanje dohotka.

2.2. POREZNA NAČELA

Poreze se tijekom svog postojanja počelo svrstavati u određene grupe, skupine, te su se tijekom njihovog postojanja počela javljati načela odnosno norme o kojima treba voditi brigu prilikom oporezivanja. Bitno je pridržavanje pravila koja se razvijaju usporedno s porezima i njihovim ulogama unutar samog poreznog sustava. Pravila danas nazivamo načela oporezivanja. Navedena pravila potrebno je poštovati prilikom uvođenja i stvaranja novih poreznih oblika ili prilikom mijenjanja već dostupnog poreznog oblika. (Srb, Čulo, 2005: 99.)

2.2.1. POREZNA NAČELA – PREMA ADAMU SMITHU

Poznati britanski ekonomist Adam Smith stvorio je jednu od dviju najpoznatijih poreznih načela. On je prvi odredio načela pomoću kojih je potrebno stvarati i graditi oporezivanje.

Kasnije u 19. stoljeću prema njemu je J.S. Mill ta načela proglasio klasičnim načelima oporezivanja. Posebnost Smithova poreznog načela temelji se na sljedećim karakteristikama:

- RAVNOMJERNOST – podrazumijeva da građanin u državi u kojoj živi dužan je plaćati poreze ovisno o svojim imovinskim mogućnostima i sposobnosti, pridonoseći pritom zadovoljavanju potreba države.
- UGODNOST – svaki oblik poreza prema Adamu Smithu potrebno je naplatiti u najpogodnijem trenutku.
- JEFTINOĆA – iznos i plaćanje poreza trebaju biti što manji, iz jednostavnog razloga, da sam porezni obveznik može izvršiti plaćanje. Samim time doći će i do većeg priljeva novca u državnu blagajnu. (Jelčić, 2011: 66; Šimurina, Dražić-Lutitsky, Barbić i Kostić, 2018: 52)
- ODREĐENOST – smatra se da svaki porez kojeg pojedinac plaća treba biti određen zakonom, te da pojedinac ne može samostalno donijeti odluku o iznosu oporezivanja. Porezni obveznik ima dužnost podmiriti točno propisan iznos poreza u utvrđenom vremenu i obliku plaćanja.

2.2.2. KLASIČNA POREZNA NAČELA

Klasična porezna načela su načela koja se najviše primjenjuju u današnjim državama i sama su temelj za izgradnju poreznih sustava. Ta načela u drugoj polovici 19. stoljeća odredio je njemački teoretičar Adolph Wagner. On ih je podijelio u sljedeće kategorije:

- FINANCIJSKO – POLITIČKA načela – razlog njihova uvođenja je što veće prikupljanje financijskih sredstava u državnu blagajnu. Smatraju se fiskalnim efektom za prikupljanje sredstava za plaćanje javnih rashoda.
 - a) načelo izdašnosti – tvrdi kako su prikupljena sredstva dostatna za izvršavanje potrebnog plaćanja (rashoda).
 - b) načelo elastičnosti – lakoća implementiranja na novonastale situacije. (Jelčić, 2011: 67; Srb, Čulo, 2005: 101, Šimurina i dr., 2018: 54)
- EKONOMSKO – POLITIČKA načela – svaki porez reagira na ekonomsku situaciju i položaj poreznog obveznika. Što je porez veći, to je ekonomsko opterećenje za poreznog obveznika značajnije.
 - a) načelo izbora poreznog izvora – upućuje na porezni izvor koji je potrebno oporezivati. Primjerice: dohodak, imovina i dr.

b) načelo izbora poreznog oblika – smatra kako je predmetni cilj oporezivanja moguće postići jedinstvenim poreznim oblikom i jedinstvenom vrstom poreza. (Jelčić, 2011: 68; Srb, Čulo, 2005: 102; Šimurina i dr., 2018: 54,55)

- SOCIJALNO – POLITIČKA načela – bitna karakteristika koja se koristi tijekom stvaranja poreznog sustava upravo iz činjenice jer posjeduje utjecaj na socijalni položaj samog poreznog obveznika.

a) načelo opće porezne obveze – utvrđuje kako sve osobe imaju dužnost plaćanja nekog poreznog oblika, kako bi država mogla podmiriti svoje javne rashode.

b) načelo ravnopravnosti – smatra se da iznose poreza treba ravnopravno rasporediti ovisno o ekonomskim mogućnostima pojedinca. (Jelčić, 2011: 70; Srb, Čulo, 2005: 105; Šimurina i dr., 2018: 55)

- POREZNO – TEHNIČKA načela – sadržavaju sva tri prethodno navedena načela. Njima se želi regulirati porezne obveze, postupke utvrđivanja i odrediti način plaćanja.

a) načelo određenosti poreza – tvrdi kako pravila koja su vezana uz poreze i njihovo plaćanje, propisana su zakonima i zakonskim aktima.

b) načelo ugodnosti plaćanja – njome se tvrdi da će porezna vlast nuditi svojim poreznim obveznicima plaćanje poreza u trenutcima kada će ekonomski biti najpodnošljivija njemu samome.

c) načelo jeftinoće ubiranja poreza – kao što joj i samo ime govori zahtjeva uvođenje što više cjenovno pristupačnijih poreza za porezne obveznike. (Jelčić, 2011: 74.; Srb, Čulo, 2005: 106; Šimurina i dr., 2018: 56)

2.3. POREZNI SUSTAV

Današnje suvremene zemlje posjeduju vlastiti porezni sustav, čiji zadatak je prezentirati snagu i veličinu poreznih oblika u navedenim zemljama. Izgled poreznog sustava u državama ovisi o njihovim tradicijama, stavovima, ponašanju, vjeri, klimatskim uvjetima i dr. Izmjene poreznog sustava i porezne politike uvijek su moguće, međutim treba voditi računa, da navedene izmjene ne budu česte i radikalne, kako ne bi negativno utjecale. Svaki moderni porezni sustav ima svoje opće prihvaćene karakteristike, kao i porezni sustav u našoj državi. Njegove karakteristike:

- harmonizacija poreza – za uspješno ostvarivanje zadanih ciljeva potrebno je da se porezni sustavi usklade s mjerama porezne politike. Funkcionalnost ova dva pojma ovisi o njihovoj harmonizaciji, stoga ih je potrebno međusobno prilagoditi.

- neutralni porezi – zemlje vlastitim mjerama fiskalne politike dužne su minimalno utjecati na poreznog obveznika i njegovo ponašanje, tj. ulogu poreza treba svesti isključivo na postizanje zadanih fiskalnih ciljeva. Time će se novonastali rizik prilikom donošenja važnih odluka prelići na poduzetnike.
- smanjenje poreznog opterećenja – po tome bi država trebala biti što štedljivija, tj. trebala bi težiti tome da rastereti vlastito gospodarstvo na način da potiče proizvodnju, povećava zaposlenost, smanjuje inflaciju i slično. To je temelj na kojem danas rade sve suvremene države, zbog čega je i postao jedan od kriterija za pristup u članstvo Europske unije.
- jednostavnost u oporezivanju – svi porezni obveznici zahtijevaju od svojih vlasti da porezi i sva porezna davanja budu jednostavno, shvatljivo i nedvosmisleno utvrđena. Stoga, porezni sustavi ne bi trebali sadržavati bagatelne poreze.
- prednost u oporezivanju potrošnje u odnosu prema oporezivanju dohotka – mnogi znanstvenici kroz svoje knjige i istraživanja tvrde kako je pravednije oporezivati potrošnju nego dohodak, jer u ljudskoj svijesti na dohodak se gleda na način da su ljudi za njega radili, te im je za cilj isti i potrošiti, na način da zadovolje vlastite želje i potrebe. Orijevanost na oporezivanje potrošnje rezultira štednjom i time dolazi do pozitivnog utjecaja na gospodarski razvitak države.
- pravednost u oporezivanju – osobe koje kreiraju porezni sustav dužne su biti pažljive prilikom izrade i raspodjele poreznog tereta, odnosno potrebno je voditi većoj vertikalnoj i horizontalnoj jednakosti. Ovo načelo smatra se jednim od vrhunskih uz pomoć kojeg bi se trebalo zasnivati oporezivanje u budućnosti.

Uz sve navedene porezne karakteristike, jednostavno je vidljivo kako je proces izrade kvalitetnog i funkcionalnog poreznog sustava iznimno složen posao. U realnom svijetu i prilikom primjene poreznog sustava vrlo često dolazi do međusobnog suprotstavljanja načela, te se stoga može reći da porezna načela ni u jednom poreznom sustavu nisu jednako poštovana. Ukoliko se određeni porez smatra pravednijim time dolazi do manje efikasnosti ili s druge strane ukoliko je kompliciran za samu primjenu, dolazi do pitanja koliki iznos će biti prikupljen. Porezni oblici se razlikuju, te po samoj prirodi ima jednostavnijih za primjenu od drugih. Broj samih poreznih oblika u primjeni razlikuje se od zemlje do zemlje, te njihove vlasti određuju koje poreze i kakvu poreznu politiku će provoditi. Iz svega toga nastao je pojam „porezni pluralizam” – unutar poreznog sustava djeluje više poreznih oblika, nasuprot „poreznog monizma”, gdje isključivo djeluje jedan porezni oblik. (Jelčić, 2001)

3. POREZ NA DOHODAK

Porez na dohodak po svom obliku svrstavamo neposrednim porezima, čija izdašnost iznosi 14% poreznih prihoda stabilizirane države. Kod neposrednih poreza postoje dva različita porezna oblika, a to su: porez na dobit i porez na dohodak. Oba porezna oblika se ne razlikuju prema predmetu oporezivanja, jer su dohodak i dobit sadržajno isti, a možemo ih razlikovati prema obliku mjerenja i to u kratkom periodu.

Te kratkotrajne različitosti između dobiti i dohotka posljedica su korištenja raznovrsnih uobičajenih regulativa prikazivanja., Novčana osnova je osnovno pravilo priznavanja financijskih učinaka elemenata za utvrđivanje i oporezivanje dohotka”. (Javorović, 2015: 83)

Slika 1. donosi podjelu poreza unutar poreznog sustava.

Slika 1. Porezi unutar poreznog sustava

Izvor: Javorović, M., Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj. FIP- Financije i pravo, Vol. 3, No. 1, 2015., 84.

Kao što je vidljivo iz prethodne slike, porez na dohodak objašnjava se kao neposredni izravni porez, odnosno porez kojem je za cilj oporezivati dohodak osobe ili kućanstva, koja na kraju i snose porezni teret. Ovakav porezni oblik nameće se na oporezivi dio dohotka pojedinca, uobičajeno prema progresivnim poreznim stopama. Ovim obilježjem koje smatramo jednim od glavnih postulata samog poreza na dohodak, moguće je vrlo lako prilagoditi sposobnostima plaćanja poreznih obveznika (pojedinaca) i kućanstava. Upravo iz tog razloga, njegova primjena može postići pravedniju raspodjelu dohotka nakon samog oporezivanja.

Uz sve gore navedeno, porez na dohodak u velikom broju država predstavlja jedan od glavnih poreznih oblika, uz pomoć kojeg dolazi do pravednosti u poreznom sustavu države. (Kesner-Škreb, 2004: 141)

3.1. POVIJEST POREZA NA DOHODAK

Prvo spominjanje poreza na dohodak seže još na kraj 18. stoljeća i to u Velikoj Britaniji (1798.), dok se počeo primjenjivati godinu dana kasnije. Razlog uvođenja poreza u Velikoj Britaniji bio je opravdan prikupljanjem dodatnih prihoda za financiranje vojske i ratnih pohoda protiv Napoleona. U tim vremenima, porez na dohodak sastojao se od porezne obveze za određene vrste prihoda, propisa o obračunu prihoda i činjenice koje su promatrale subjektivnu gospodarsku snagu samih poreznika. Način ubiranja poreza na dohodak u Velikoj Britaniji ogledao se kroz ubiranje svjetskog dohotka vlastitog stanovništva, ali i kao dohodak koje je strano stanovništvo ostvarilo unutar granice njihove države.

Porez na dohodak koji je uveden na takav način na području Velike Britanije imao je određenih tehničkih problema prilikom ubiranja, te je iz tog razloga već nakon kraćeg vremena (2 godine) što je uveden bio i ukinut. Međutim, početkom 19. stoljeća ponovno je vraćen, ali na način da je bio izmijenjen zakonom koji se temeljio na raznovrsnim oblicima prihoda. Bitno je napomenuti, kako upravo ovaj izmijenjeni zakon o porezu na dohodak jest temelj današnjem porezu na dohodak čija je prisutnost vidljiva u Velikoj Britaniji.

Njemačka svoj porez na dohodak uvodi u vlastiti sustav nešto kasnije za razliku od Velike Britanije. Prvo spominjanje poreza sličnom porezu na dohodak, događa se već 1812. u Pruskoj, ali je također ukinut već nakon dvije godine. 1820. godine uvodi se uz već tada postojeće porezne oblike, poseban porez s poreznim razredima čija je temeljna funkcija bila razvrstati građane u određene porezne skupine. Međutim, pomisao o nastajanju poreza na dohodak, čiji bi temelji bili postavljeni kroz društvene razrede nije opstao. Sredinom 19. stoljeća, u tadašnjoj Pruskoj uveden je zakon kojeg se upravo smatra začetnikom današnjeg sustava poreza na dohotka u Njemačkoj. (Mijatović, 2007: 291)

Na početku njegova uvođenja, oko poreza na dohodak vodile su se mnoge rasprave. Postavljalo se pitanje da li je riječ o odgovarajućem obliku oporezivanja koji za cilj ima pravednu preraspodjelu između samih građana i poslovnih subjekata. Povijest poreza na dohodak seže u pojedinim državama još od 19. stoljeća, svoju pravu primjenu porez na dohodak stječe u vremenskom periodu krajem 19. i početkom 20. stoljeća.

Participacija, koja se kao porezni oblik koristila kroz povijest na način da se ubirala od svake fizičke osobe, neovisno o tome ostvaruje li ta osoba određene prihode, smatra se začetnikom poreza na dohodak.

Porez na dohodak uspostavljen je u Švicarskoj sredinom 50-ih godina 19. stoljeća, zatim slijedi Japan s 1887. godinom. Nakon njih slijedilo je uvođenje u Sjedinjenim Američkim Državama 1913. godine, te u Francuskoj 1914. i 1917. godine kroz dvije etape.

Pojavom i razvojem kapitalizma, te jačanjem države i njene administracije dolazi do stvaranja pretpostavki za učinkovito sakupljanje poreza na dohodak, što dokazuje i činjenica da se danas naplaćuje u skoro svim svjetskim zemljama, njih 180. (Mijatović, 2007: 292)

3.2. DEFINICIJA DOHOTKA

Predmet oporezivanja kod poreza na dohodak, utvrđuje se pomoću obuhvaćenih dobara koja će biti oporezivana predmetnim porezom. Stoga, prilikom utvrđivanja predmeta oporezivanja, utvrđuje se teritorijalna i sadržajna dimenzija obuhvaćenog predmeta oporezivanja. Teritorijalna dimenzija definira prostor na kojemu porez na dohodak nastaje, dok sadržajna dimenzija je usmjerena na dio ekonomske snage poreznog obveznika. (Arbutina, 1997: 161)

Izračunavanje obveze poreza na dohodak provodi se kroz četiri faze¹:

1. dohodak iz svih izvora – troškovi ostvarenja dohotka = bruto dohodak
2. bruto dohodak – porezni odbici i izuzeća = oporezivi dohodak
3. oporezivi dohodak x porezna stopa = obveza poreza na dohodak
4. obveza poreza na dohodak – odbici od porezne obveze = konačna obveza poreza na dohodak.

Većina zemalja oporezivi dio dohotka ogleda kroz oporezivanje gotovine, međutim postoje primjeri gdje se oporezuju i određene najamnine posjednika kuća i stanova gdje žive, i iznos stečen u naturi. Ipak, takve vidove dohotka izrazito je komplicirano objediniti u praksi, te upravo iz tog razloga često bivaju isključeni iz same osnovice poreza na dohodak. (Kesner-Škreb, 2004: 142)

Svjetska banka je 1991. godine iznijela svoje stavove prema kojima kvalitetan porez na dohodak svoje temelje pronalazi u minimalnoj podjeli poreznih skupina (manje od četiri), širenju porezne osnovice ukidanjem izuzeća i smanjivanjem oslobođenja, smanjujući krajnje granice viših poreznih stopa (do 40%), oporezivanjem prihoda osoba koje se bave

¹ <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:128:454257>, preuzeto 24.06.2023.

poljoprivredom i samostalnim radom, ali i oporezivanjem velikog broja dodatnih pogodnosti koje su uključene u plaću (obrok, prijevoz i sl.).

Osim svega navedenog, pravednost kod poreza na dohodak se postiže u principu uvođenjem progresivnosti na način da se odabere dostatno visok osobni odbitak. Porez na dohodak koji je sačinjen od tih temeljnih stavaka ima široku poreznu osnovicu i blagu progresivnost. Također, porez na dohodak trebao bi biti jednak za sve osobe koje obuhvaća prilikom ubiranja.

3.3. PREDMET OPOREZIVANJA I POREZNA OSNOVICA

Objekt (predmet) oporezivanja kod poreza na dohodak su ukupni prihodi, odnosno dohodak poreznog obveznika. Porezna osnovica jest dohodak umanjen za neoporezivi dio dohotka (osobni odbitak) i umanjen za porezni gubitak.

Porezna osnovica u porezu na dohodak ogleda se kao razlikovan odnos između primitaka i izdataka u identičnom poreznom periodu, pojedinačno za svaku skupinu prihoda. Oporezivanje dohotka za razliku od oporezivanja dobiti vrši se primjenom načela blagajne, dok se kod oporezivanja dobiti koristi načelo obračunskog računovodstva. Primitak jest svako dobro (stvari, novac, usluge i sl.) koji je pojedinac (porezni obveznik) u određenom poreznom periodu ostvario. Promatramo li drugu stranu, izdaci su svi odljevi dobara s novčanom vrijednošću čija je svrha upravo ostvarivanje i sigurnost primitaka. (Bogovac, 2015: 7)

Za vrijeme definiranja porezne osnovice bitno je odrediti prostornu i vremensku dimenziju. Veliki broj zemalja sa zapada u vlastitim sustavima oporezivanja dohotka prihvaća pravilo individualnosti i pravilo teritorijalnosti. To zapravo znači sljedeće, sve fizičke osobe čije prebivalište ili uobičajeno boravište pripada u tuzemstvu (pritom ne gledajući koje državljanstvo posjeduju), dužne su podmiriti navedeni porez u tuzemstvu, ali inozemstvu.

S druge strane, fizičke osobe koje u tuzemstvu nemaju niti prebivalište niti uobičajeno boravište, plaćaju tuzemni porez na dohodak samo na dohodak koji je ostvaren u tuzemstvu.

Tijekom utvrđivanja vremenskog perioda porezne obveze, važno je postaviti ispravan okvir, u kojem poreznom razdoblju se utvrđuje porezna obveza. Kako bi se moglo ispravno razgraničiti poreznu osnovicu, važno je utvrditi u kojem je razdoblju predmetni dohodak ostvaren. Detaljni i sveukupni model dohotka i porezne mogućnosti poreznog obveznika zahtijeva podmirivanje poreza na dohodak, međutim u realnom svijetu i iz osnovnih činjenica

porez na dohodak se uobičajeno podmiruje na dohodak koji je fizička osoba ostvarila unutar promatranog razdoblja, najčešće jedne kalendarske godine.

Porez na dohodak plaćen tijekom promatranog razdoblja, primjenjujući pritom progresivnu poreznu tarifu, za uzrok može imati periodično uvjetovane progresijske učinke. Isto tako, jednokratni visoki dohoci teže ispodprosječnoj godišnjoj poreznoj obvezi; iz tog razloga izbjegavaju se takvi periodično uvjetovani progresijski učinci, te se u stvarnosti često odstupaju od načela godišnjeg oporezivanja dohotka. (Mijatović, 2007: 302)

4. POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

Navedeni porezni oblik u Hrvatsku je uveden, te usvojen zakonom 1993. godine (Narodne novine, br. 109/93), na način da u porezni sustav Republike Hrvatske ulazi kao cjeloviti porez na dohodak, tj. njegovo prisustvo vidljivo je u velikom broju današnjih država, dok je i sam u skladu s tržišnim oblicima poslovanja. „Stoga, prilikom oporezivanja i utvrđivanja iznosa poreznog opterećenja potrebno je brinuti o visini samih prihoda (dohotka) i ekonomskoj mogućnosti poreznog obveznika ne vodeći pritom brigu na koji je način i sam ostvaren.” (Jelčić, Lončarić – Horvat, Šimović, Arbutina, Mijatović, 2004: 8,9)

„Istim zakonom o porezu na dohodak propisano je oporezivanje određenih izvora ostvarenoga dohotka fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost samostalnim radom, rezidenta i ne rezidenta.” (Baica i suradnici, 2006: 15)

Porez na dohodak možemo definirati kao porezni oblik koji za cilj ima ubirati, utvrđujući koji iznos je potrebno oporezivati, zadirući pritom od strane poreznih vlasti u privatnost osoba koje oporezuju. „Primjenom velikog broja poreznih oslobođenja i olakšica zapravo se sam postupak oporezivanja komplicira, te dolazi do čestog postavljanja pitanja, vodi li taj oblik poreza pravednoj i ravnomjernoj raspodjeli poreznog tereta.” (Jelčić, 2011: 113)

Porezni sustav Republike Hrvatske razlikuje pet vrsta (izvora) dohotka, što je vidljivo iz sljedeće slike.

Slika 2. Pet izvora dohotka u Republici Hrvatskoj

Izvor: izrada autora

Svaki porezni obveznik ima mogućnost ostvarivanja više vrsta dohotka, naravno uz redovitu mjesečna primanja (plaću) koju mu isplaćuje poslodavac, a što se oporezuje kao dohodak od nesamostalnog rada. Osim plaće, porezni obveznik može primiti i drugi dohodak, kao što su primjerice iznajmljivanje stanova, apartmana ili pak autorska prava.

Primjerice, osobe koje se bave poljoprivrednom djelatnošću po prirodi su porezni obveznici dohotka od samostalne djelatnosti, dok primjerice osobe koje dobivaju prihode od dionica (dividenda) spadaju u skupinu poreznih obveznika gdje se oporezuje dohodak na kapital.

4.1. STOPE POREZA NA DOHODAK U RH

Posljednje izmjene i dopune desile su se 2021. godine, što je vidljivo u Narodnim novinama (NN br. 138/20). Najveći broj izmjena, ali i dopuna vidljiv je kroz samu primjenu poreznih zakona koji su stupili na snagu s prvim danom siječnja iste godine. Određene odredbe ovog zakona svoju primjenu doživljaju početkom srpnja iste godine, dok se neke počinju primjenjivati početkom sljedeće godine. Stope poreza na dohodak se smanjuju, što je vidljivo iz sljedeće tablice.

Tablica 1. Vrste dohotka i porezna stopa

Vrsta dohotka	Stara stopa	Nova stopa
1. Nesamostalni rad	24% do 30.000 HRK 36% iznad 30.000 HRK	20% do 30.000 HRK 30% iznad 30.000 HRK
2. Drugi dohodak	24%	20%
3. Najam	12%	10%
4. Imovinska prava	24%	20%
5. Otuđenje nekretnina i imovinskih prava	24%	20%
6. Kapital po osnovi kamata	12%	10%
7. Kapital po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga	36%	30%
8. Kapital po osnovi kapitalnih dobitaka	12%	10%
9. Kapital po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica	24%	20%
10. Kapital po osnovi dividendi i udjela u dobitku	12%	10%
11. Druge dohotke po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena	54%	60%

12. Godišnji porez na dohodak	24% do 360.000 HRK	20% do 360.000 HRK
	36% iznad 360.000 HRK	30% iznad 360.000 HRK

Izvor: Promjena poreznih zakona u 2021. godini (<https://www.hok.hr/novosti-iz-hok/promjene-poreznih-zakona-u-2021-godini>)

Nove stope, koje su vidljive iz gore navedene tablice koriste se od 01. siječnja 2021. godine. Također, uz izmjene poreznih stopa, zakonom su donesene i neke nove odluke. Primjerice, prilikom ovjeravanja ugovora o najmu / zakupu kod javnog bilježnika, porezni obveznik od 01. siječnja više nema potrebu prijave ostvarivanja dohotka Poreznoj upravi, već to umjesto njega dužan je učiniti javni bilježnik.

Zarada prema načelu nacionalne naknade za starije osobe ne smatraju se primitkom na koji se plaća porez na dohodak. Uz sve navedeno, dolazi i do ukidanja i oporezivanja poreznom stopom od 24% za one osobe koje su zaradile dodatan prihod po osnovi drugog dohotka do 12.500,00 kn, čineći pritom da godišnji obračun ujednači sve porezne obveznike.

Isto tako, propisano je i uvećanje obračunanog poreza na dohodak s 50% na 100% po osnovi utvrđivanja poreza na dohodak od drugog dohotka po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena.²

Ulaskom Republike Hrvatske u euro zonu, u članak 19. Zakona o porezu na dohodak, u kojemu određene porezne stope, dodaje se iznos u eurima³:

- 20 % do 47.780,28 eura godišnje / do 3981,69 eura mjesečno
- 30% iznad 47.780,28 eura godišnje / iznad 3981,69 eura mjesečno.

Tablica 2. Komparacija stopa poreza na dohodak

Država	Raspon stopa (u %)	Broj stopa
Austrija	0-55	7
Njemačka	14-45	6
Italija	23-43	5
Mađarska	15	1
Slovenija	16-50	5
Hrvatska	20-30	2

Izvor: izrada autorice

² <https://www.hok.hr/novosti-iz-hok/promjene-poreznih-zakona-u-2021-godini>, preuzeto 26.06.2023.

³ <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>, preuzeto 27.06.2023.

4.2. OSNOVICA POREZA NA DOHODAK

Porezna osnovica jest ostvareni dohodak, koji se očituje kao razlika između primitaka i izdataka u istom poreznom vremenu, različito za svaku kategoriju dohotka.

Rezident – njegova osnovica jest ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od samostalne djelatnosti, dohotka od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala i drugog dohotka, koji ostvari u tuzemstvu i u inozemstvu (načelo svjetskog dohotka), umanjen za osobni odbitak za rezidente.⁴

Nerezident – njegova osnovica jest ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od samostalne djelatnosti, dohotka od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala, dohotka od osiguranja i drugog dohotka, koji ostvare u tuzemstvu (načelo tuzemnog dohotka), umanjen za osobni odbitak za ne rezidente.⁵

U slučaju da porezni obveznik je obvezan podnijeti ili samostalno želi podnijeti godišnju prijavu dohotka, dužan je isto učiniti najkasnije do kraja veljače, prilikom čega je dužan u godišnjoj prijavi prikazati svu zaradu prema izglasanom Zakonu.

Isto tako, postoje propisi prema kojima se utvrđuje poseban postupak određivanja godišnjeg poreza na dohodak prema kojemu osobe nemaju zadaću podnošenja porezne prijave, već taj zadatak na sebe preuzima nadležno tijelo. Porezne stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj su progresivne u visini od 20%/30%. Ostvareni dohodak umanjuje se za osobni odbitak ili neoporezivi dio dohotka za svakog poreznog obveznika te postotna uvećanja za uzdržavane članove obitelji.

4.3. DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA

Dohodak od nesamostalnog rada možemo definirati kao razliku između svih primitaka u poreznom razdoblju te svih izdataka koji su nastali tijekom istog vremenskog perioda. Porezno razdoblje u vremenskom smislu, najčešće je jedna kalendarska godina, ali postoje slučajevi kada je i kraće. Primjerice kada fizička osoba rezident tijekom iste kalendarske godine postane nerezident, ili suprotno. Prilikom takve situacije isključivo se promatra vremenski period u kojemu je fizička osoba bila rezident, odnosno nerezident. Isto tako kraće porezno razdoblje može biti slučaj rođenjem ili smrću poreznog obveznika. Dohodak od nesamostalnog rada obračunava, obustavlja i uplaćuje poslodavac i isplatitelj primitka ili plaće, odnosno mirovine ili sam porezni obveznik, prilikom svake isplate prema propisima

4 https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx, preuzeto 27.06.2023.

5 https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx, preuzeto 27.06.2023.

koji važe na dan isplate.⁶ Porez na dohodak od nesamostalnog rada obračunava se po stopi od 20% od mjesečne osnovice, kada je iznos do 3981,69 eura i po stopi od 30% kada je porezna osnovica viša od 3981,69 eura.

Identičan način, dužne su koristiti i inozemne organizacije, koje ne uživaju diplomatski imunitet u Republici Hrvatskoj i čiji djelatnici sa sjedištem (tvrtke), odnosno prebivalištem se nalaze u Republici Hrvatskoj.

U posebnu skupinu prilikom obračunavanja poreza na dohodak od nesamostalnog rada ulaze umirovljenici, osobe koji imaju prebivalište i borave na području jedinica lokalne samouprave koje su razvrstane u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnim propisima o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, te porezni obveznici na području Grada Vukovara kojima se uračunati iznos poreza na dohodak umanjuje za 50%.

4.4. ELEMENTI BRUTO PLAĆE

Glavna stavka poreza na dohodak jest plaća, stoga postoji potreba za definiranjem njezinih stavaka koje uključuje. Bruto plaću definiramo kao unaprijed dogovoreni iznos za redovni rad prije plaćanja svih davanja, kao što su mirovinsko osiguranje, porez na dohodak, prirez tj., naknada za ostvareni rad od nesamostalnog rada. Bruto II. jest bruto I. uvećan za doprinose na plaću i trošak poslodavca. Neto plaću definiramo kao prihod koji se isplaćuje poreznom obvezniku na njegov tekući račun.

Doprinosi na plaću su oni koje snosi odnosno isplaćuje poslodavac na vlastiti trošak, te se računaju kao umnožak bruto plaće i stopa doprinosa na plaću. Republika Hrvatska primjenjuje sljedeće doprinose koje podmiruje poslodavac za svog djelatnika:

- doprinos za zdravstveno osiguranje (16,5%)
- doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (samo za djelatnike s beneficiranim radnim stažem);
- doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizacije (samo za djelatnike s beneficiranim radnim stažem).

Valja napomenuti kako se doprinos za zdravstveno osiguranje računa na osnovicu za doprinose na plaću, dok doprinosi za mirovinska osiguranja za staž s povećanim trajanjem računaju se na osnovicu doprinosa iz plaće.

6 https://www.porezna-uprava.hr/pozivni_centar/Stranice/dohodak-od-nesamostalnog-rada.aspx, preuzeto 27.06.2023.

Također, postoje i doprinosi iz plaće, tj. doprinosi koje plaća porezni obveznik iz zarađene plaće. To su sljedeći doprinosi:⁷

- doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti
- doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju kapitalizirane štednje.

4.4.1. OSOBNI ODBITAK

Predmetni pojam kod poreznog obveznika je dio koji se prilikom dohotka od nesamostalnog rada ne oporezuje. Propisuje se u svrhu osiguranja poreznog obveznika od socijalne sigurnosti te se isti oduzima od mjesečne porezne osnovice. Porezni obveznik u Republici Hrvatskoj posjeduje pravo na osobni odbitak. Isti je propisan zakonom i koji pokriva 331,81 euro (2.500 HRK). Osnovni osobni odbitak po svojoj prirodi podliježe uvećanju za uzdržavane članove obitelji i djecu. Prilikom određivanja tko spada u uzdržavane članove obitelji, uzete su sljedeće osobe: bračni drug, roditelji poreznog obveznika, djeca nakon prvog zaposlenja i punoljetne osobe kojima je porezni obveznik imenovan skrbnikom prema posebnom zakonu.⁸ Sljedeća tablica donosi prikaz osobnog odbitka, koeficijenta te mjesečnih svota.

Tablica 3. Osobni odbitak, koeficijent i mjesečni iznos u RH

OSOBNI ODBITAK	KOEFICIJENT	MJESEČNI IZNOS
Osnovni osobni odbitak ¹	1,6	530,90 eura (4.000 HRK)
Uzdržavani članovi uže obitelji i bivši bračni drug za kojeg se plaća alimentacija	0,7	232,27 eura (1.750 HRK)
1. dijete	0,7	232,27 eura (1.750 HRK)
2. dijete	1,0	331,81 euro (2.500 HRK)
3. dijete	1,4	464,53 eura (3.500 HRK)
4. dijete	1,9	630,44 eura (4.750 HRK)
5. dijete	2,5	829,53 eura (6.250 HRK)
6. dijete	3,2	1.061,79 eura (8.000 HRK)
7. dijete	4,0	1.327,24 eura (10.000 HRK)
8. dijete	4,9	1.625,87 eura (12.250 HRK)
9. dijete ²	5,9	1.957,68 eura (14.750 HRK)
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže	0,4	132,72 eura (1.000 HRK)

7 <https://isplate.info/teme.aspx?idte=10>, preuzeto 28.06.2023.

8 https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak.aspx, preuzeto 28.06.2023.

obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom		
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete ako su osobe kojima je rješenjem, na temelju posebnih propisa, utvrđena invalidnost po jednoj osnovi 100% i/ili koji radi invalidnosti imaju, na temelju posebnih propisa, pravo na tuđu pomoć i njegu ³	1,5	497,72 eura (3.750 HRK)

¹ Mjesečni osnovni osobni odbitak se izračunava kao koeficijent 1,6 osnovice osobnog odbitka (1,6 x 331,81 euro = 530,90 eura) odnosno (1,6 x 2.500 HRK = 4.000 HRK)

² Za svako daljnje uzdržavano dijete dolazi do progresivnog uvećanja osobnog odbitka za 1,1.... Za veći broj djece koeficijent se uvećava u odnosu na prethodni.

³ U ovim slučajevima porezni obveznik ne može za sebe koristiti osobni odbitak za invalidnost (faktor 0,4), niti za uzdržavanu osobu.

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava (https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak.aspx)

4.4.2. POREZ I PRIREZ

Prilikom postupka obračunavanja plaće, porezna osnovica dobiva se na način da prvo dolazi do oduzimanja doprinosa od plaće, te se od dobivenog iznosa dohotka pritom oduzima unaprijed zakonom određen osobni odbitak. Na dobivenu poreznu osnovicu, porezna osoba dužna je prvo podmiriti porez, a nakon toga podmiruje prirez na dobiveni porez.

Prirez definiramo kao prihod jedinica lokalne samouprave (grad, općine) čija visina jest određena Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave, kojeg koristi radnik odnosno primatelj dohotka. Prirez po svojoj funkciji pripada jedinicama lokalne samouprave gdje porezni obveznik plaća prirez poreza predmetnog dohotka ovisno o svom prebivalištu ili uobičajenom boravištu. Također, ne treba nužno značiti da svaka jedinica lokalne ili regionalne samouprave ima propisano plaćanje prireza. Stope su utvrđene na prema sljedećim normama:

- općina do 10%;
- grad ispod 30.000 stanovnika do 12%
- grad iznad 30.000 stanovnika do 15%

- grad Zagreb do 18%.

Sljedeća tablica donosi nam prikaz stope prireza u 30 najvećih gradova u Republici Hrvatskoj.

Tablica 4. Stopa prireza u 30 najvećih gradova RH

PRIREZ U 30 NAJVEĆIH GRADOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ			
GRAD	STOPA PRIREZA	GRAD	STOPA PRIREZA
Zagreb	18,00%	Šibenik	10,00%
Split	15,00%	Dubrovnik	10,00%
Rijeka	13,00%	Đakovo	10,00%
Osijek	13,00%	Čakovec	0%
Vinkovci	10,00%	Požega	7,00%
Zadar	12,00%	Petrinja	10,00%
Velika Gorica	12,00%	Solin	10,00%
Slavonski Brod	6,00%	Virovitica	10,00%
Pula	12,00%	Križevci	10,00%
Karlovac	9,00%	Bjelovar	0%
Kaštela	12,00%	Samobor	0%
Zaprešić	12,00%	Koprivnica	0%
Kutina	12,00%	Vukovar	0%
Sisak	10,00%	Sinj	0%
Varaždin	7,50 %	Sveta Nedjelja	0%

Izvor: RRI F (https://www.rrif.hr/pregled_stopa_prireza_porezu_na_dohodak-5-strucnainformacija/)

Zbog jednostavnije i preglednijeg uvida, sljedeća tablica donosi definirane elemente obračuna plaća i mirovina, pod pojmom obračuna dohotka od nesamostalnog rada.

Tablica 5. Elementi plaće - Republika Hrvatska

Redni broj	Elementi obračuna	
1.	Bruto plaća B.I.	
2.	Doprinosi iz plaće:	Mirovinsko osiguranje 1. Stup 15,00 %
		Mirovinsko osiguranje 2. Stup 5,00%
3.	Dohodak (1.-2.)	
4.	Osobni odbitak	331,81 eura x odgovarajući faktor
5.	Porezna osnovica (3.-4.)	Porez po stopi od 20%
		Porez po stopi od 30%
6.	Porez na dohodak	
7.	Prirez (% na 6.)	
8.	Ukupno porez i prirez (6.+7.)	
9.	Neto plaća (3.-8.)	
10.	Doprinosi na plaću	Doprinos za zdravstveno osiguranje 16,5%
11.	Ukupni trošak plaće (1.+10.)	Bruto I. uvećano za doprinose

Izvor: Koji su elementi plaće? (<https://plaviured.hr/koji-su-elementi-place/>)

Svaki porezni obveznik poznavajući sve navedene elemente obračuna plaće, na dobar i vrlo jednostavan način sposoban je izračunati svoju plaću ili bilo koji od drugih elemenata koji ga zanimaju. Bitno je voditi brigu i o mogućim promjenama poreznih reformi.

5. OECD ZEMLJE – PRIMJENA POREZA NA DOHODAK

Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj ili skraćeno OECD jest međunarodna i ekonomska organizacija čije se sjedište nalazi u Parizu. Osnovana je 1961. godine kako bi potakla ekonomski razvoj i svjetsku trgovinu. Prije OECD, koristio se naziv OEEC čija skraćunica je predstavljala instituciju zaduženu za ekonomsku suradnju između europskih zemalja. Navedena institucija utemeljena je 1948. godine, prvenstveno na zahtjev Sjedinjenih Američkih Država. Njezin glavni razlog utemeljenja temeljio se na koordiniranju prema Marshallovom planu koji je u svom sadržaju težio obnovi europskog gospodarstva.

Organizaciju čine vlade država širom planeta čiji zadatak je promicanje pravo na vlastiti izbor odlučivanja i tržišno gospodarstvo, održavanje financijske stabilnosti povećanje zaposlenosti, pomaganje ekonomskog razvoja, podizanje životnog standarda te održavanje ekonomskog rasta. Bitno je napomenuti kako organizacija ne brine isključivo o svojim članicama, već i o drugim zemljama. OECD danas čine 38 zemalja, čija gospodarstva spadaju među najrazvijenija u svjetskim krugovima. Glavnu riječ u organizaciji ima SAD koji samostalno pokriva troškove petine godišnjeg proračuna koji je prema dostupnim podacima 2019. godine iznosio 386 milijuna eura. Manje zemlje, poput primjerice nama usporedive Slovenije ili Slovačke, uplaćuju po jedan posto godišnjeg proračuna, što otprilike znači 4 milijuna eura. Sljedeća tablica donosi prikaz članica OECD-a, te kada su iste zemlje pristupile organizaciji.

Tablica 6. Članice OECD-a

DRŽAVA ČLANICA	DATUM PRISTUPANJA	DRŽAVA ČLANICA	DATUM PRISTUPANJA
1. Australija	07.06.1971.	20. Japan	28.04.1964.
2. Austrija	29.09.1961.	21. Južna Koreja	12.12.1996.
3. Belgija	13.09.1961.	22. Latvija	01.07.2016.
4. Kanada	10.04.1961.	23. Litva	05.07.2018.
5. Čile	07.05.2010.	24. Luksemburg	07.12.1961.
6. Kolumbija	28.04.2020.	25. Meksiko	18.05.1994.
7. Kostarika	25.05.2021.	26. Nizozemska	13.11.1961.
8. Češka	21.12.1995.	27. Novi Zeland	29.05.1973.
9. Danska	30.05.1961.	28. Norveška	04.07.1961.
10. Estonija	09.12.2010.	29. Poljska	22.11.1996.
11. Finska	28.01.1969.	30. Portugal	04.08.1961.

12. Francuska	07.08.1961.	31. Slovačka	14.12.2000.
13. Njemačka	27.09.1961.	32. Slovenija	21.07.2010.
14. Grčka	27.09.1961.	33. Španjolska	03.08.1961.
15. Mađarska	07.05.1996.	34. Švedska	28.09.1961.
16. Island	05.06.1961.	35. Švicarska	28.09.1961.
17. Irska	17.08.1961.	36. Turska	02.08.1961.
18. Izrael	07.09.2010.	37. UK	02.05.1961.
19. Italija	29.03.1962.	38. SAD	12.04.1961.

Izvor: OECD (<https://www.oecd.org/>)

5.1. KARAKTERISTIKE POREZNIH IZDATAKA

Članice OECD-a svoje porezne izdatke vrlo često analiziraju kroz sustave oporezivanja dohotka i dobiti, te dodane vrijednosti povezujući ih pritom s proračunskim procesima. Primjerice neke od država poput Australije, Sjedinjenih Američkih Država, Njemačke, Velike Britanije i Francuske svoje zaključke i dokumente o poreznim izdacima rade za velik broj izravnih i neizravnih poreza središnje vlasti, dok primjerice europske države poput nama susjedne Italije i Austrije rade na svim razinama vlasti. Što se tiče kvalitete i sveobuhvatnosti analiza, najdetaljnije države članice su Kanada i SAD, čija praksa omogućuje velikom broju drugih država jednostavnije i kvalitetnije shvaćanje te korištenjem raznih koncepata poreznih izdataka. (Bejaković i sur., 2012: 12)

Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj dijeli poreze te doprinose, na tri razreda opterećenja:

- porezno opterećenje – sastoji se od udjela poreza na dohodak u bruto plaći;
- neto porezno opterećenje ili drugim nazivom prosječna osobna porezna stopa – čini udio svih poreznih obveza koje posloprimac izdvaja iz vlastite bruto plaće, tj. udio poreza na dohodak i doprinosa iz plaće u bruto plaći;
- ukupno porezno opterećenje ili takozvani porezni klin – predstavlja zbroj poreza na dohodak te doprinosa iz plaće i doprinosa na plaću prikazanih kao udio u ukupnim troškovima rada. (Grdović-Gnip, Tomić, 2010: 4)

Na koji način, u kojem vremenskom periodu i koja metodologija je korištena za izvještavanje o programima poreznih izdataka kao i njihovi odnosi s proračunskim procesom, razlikuje se među članicama OECD-a.

Primjerice, polovica zemalja od njih 14 pripremu izvješća prepušta vlastitim tijelima izvršne vlasti, prvenstveno se to odnosi na ministarstvo financija čija je jedna od funkcija postojanja upravo izvještavanje o svim poreznim izdacima. Druge pak zemlje svoja izvješća ne uključuju u dio proračuna i cjelokupnog procesa, već ga izvještavaju u zasebnim dokumentima. (Bejaković i sur., 2012: 13)

5.2. PROCJENA POREZA NA DOHODAK KROZ ODABRANE ČLANICE OECD-A

Ovaj dio za zadatak će imati analizu poreza na dohodak u sljedećim članicama navedene institucije: Njemačka, Kanada, Slovenija te Češka Republika.

Njemačka nema zakonski definirane porezne izdatke, međutim u njezinom sustavu se izdacima podrazumijeva svaki oblik poticaja koji označava karakteristično odudaranje od uobičajene, središnje strukture poreznog sustava, pritom uključujući i manjak u ostvarenju prihoda. Svaki porezni izdatak istražuje se pojedinačno, bez procjene učinaka međusobnog djelovanja njihovih različitih kombinacija.

U Saveznoj Republici Njemačkoj na snazi su 56 porezna izdatka, od čega su 22 namijenjena i usmjerena prema gospodarstvu države, a njih 10 prema domaćinstvima. Veličina predmetnih izdataka tokom posljednjih nekoliko godina iznosi približno jednako, te nije vidljiva posebna anomalija. Primjerice 2006. godine udio izdataka u predmetnom poreznom obliku bilježio je 0,29% BDP-a, a kod ostalih poreznih oblika oko 0,45% BDP-a ili ukupno 0,74% BDP-a, dok je 1980. godine ukupni udio iznosio 0,80% BDP-a. (Bejaković i sur., 2012: 15)

Kanada prilikom prezentiranja poreznih izdataka upotrebljava puno opsežniji angažman, gdje osnovni segmenti poreznog sustava pripadaju osnovnom, početnom poreznom sustavu, dok se razna izobličenja od početnog mehanizma ocjenjuju poreznim izdacima. Prilikom oporezivanja poreza na dohodak, porezni obveznik je jedinica oporezivanja u vremenskom razdoblju od jedne kalendarske godine, dok se osnovica djelomično prilagođava inflaciji. U Kanadi porez na dohodak poštuje i neke obiteljske karakteristike čije se korištenje u određenim državama koja se pak u drugim zemljama zasigurno svrstavaju kao porezni izdatak.

Zbroj poreznih izdataka upravo se ovdje obračunava kroz porez na dohodak i dobit, te kroz porez na promet roba i usluga. Porezni izdaci u porezu na dohodak 1994. godine iznosila su oko 8,3% BDP-a, deset godina kasnije 5,4% BDP-a, dok su 2009. godine malo viši te iznose 6,5% BDP-a. (Bejaković i sur., 2012: 14)

Slovenija je svoj porezni sustav formirala početkom devedesetih godina. Zakon o porezu na dohodak uveden 1991. godine, pisan je prema propisima europskih zemalja, te iz tog razloga ima osnovna obilježja kao i ostali porezni sustavi u Europi. Novim poreznim sustavom izmijenjen je prethodni koji je posjedovao dosta mana, gdje su isključivo određene skupine poreznih osoba podnosile porezne prijave.

Prema bazama podataka poreza na dohodak u Sloveniji obuhvaćeni su oporezivi dohoci, doprinosi za socijalno osiguranje i godišnji plaćeni porez na dohodak. Slovenci su svoje oblike dohotka podijelili u dvanaest kategorija, neke od njih su sljedeći: 1. plaće; 2. ostali primici od zaposlenja; 3. naknade; 4. mirovine; 5. dohodak od rada po ugovoru o djelu i povremenog rada, itd.

Predmetni dohoci koji spadaju u prvih deset kategorija sačinjavaju bruto dio, tj. Oporezivi dio dohotka. Nakon odbijanja doprinosa za socijalno osiguranje koje plaćaju zaposlenici te poreza na dohodak, dobije se neto oporezivi dohodak pojedinca. (Čok, 2004: 222)

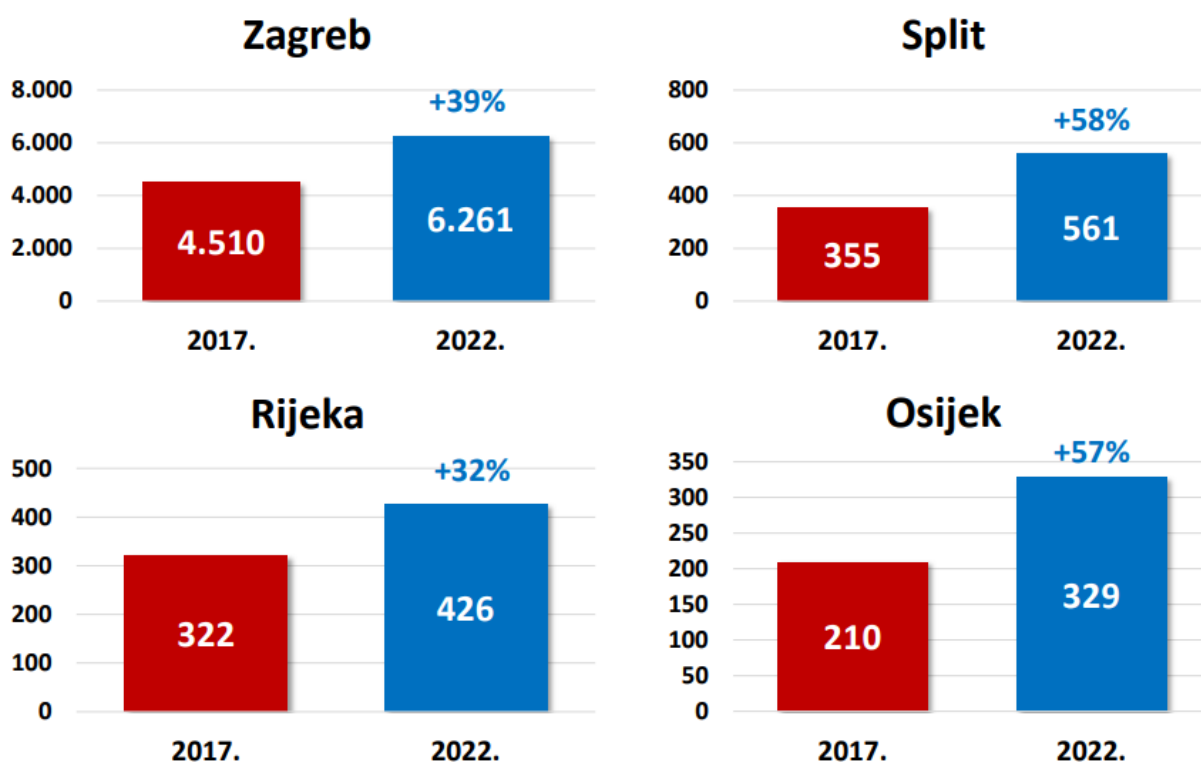
Češka porezna osoba prilikom oporezivanja dohotka jest pojedinac. Prilikom određenih donacija općinama ili donacijama drugim ustanovama poput socijalnih, zdravstvenih, crkvenih, ukoliko se radi o iznosu većem od 2% iznosa porezne osnovice, u tom slučaju uzima se porezni odbitak koji iznosi 10% iznosa porezne osnovice. Porezna osnovica u navedenoj državi dobiva se na sljedeći način – na ukupan zbroj iznosa bruto plaće, socijalnih naknada se oduzima iznos poreznih odbitaka. Češka Republika već jedan dulji period koristi jedinstvenu poreznu stopu u visini od 15% koja se primjenjuje na poreznu osnovicu (Beketić, 2016: 7)

6. POREZNA REFORMA 2023. GODINE

Vlada Republike Hrvatske 24. svibnja 2023. godine prezentirala je i predstavila plan izmjena poreznih propisa za 2023. godinu, a koji bi trebali stupiti na snagu i primjenivati se početkom iduće godine. Ciljeve koje država želi postići i zbog čega ide u izmjene postojećih zakonskih propisa su sljedeći: podizanje životnog standarda građana, održavanje trenutnog gospodarskog stanja, ali i porasta, veće mogućnosti i snagu fiskalne slobode općina i gradova. Podizanje životnog standarda građana očituje se kroz povećanje plaća, posebice najniže, povećanje realne kupovne moći kućanstva s najnižim dohocima, te smanjivanje jednakosti. Osnajivanjem fiskalne autonomije općina i gradova za cilj ima omogućiti veću atraktivnost općinama i gradovima.

Sljedeća slika prikazuje porast navedenog poreznog oblika i njegovog prireza u 4 najveća grada u RH.

Prikaz za četiri najveća grada (u milijunima kuna)

Slika 3. Prikaz prihoda od poreza na dohodak i prireza

Izvor: Vlada Republike Hrvatske
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Svibanj/220%20sjednica%20VRH/Izmjene%20poreznih%20propisa.pdf>

Iz prethodne slike, može se zaključiti kako prihod od poreza na dohodak i prireza 2022. godine raste u svim velikim gradovima u odnosu na 2017. Zagreb bilježi rast od 39%, Split od 58%, Rijeka od 32%, a Osijek od 57% u usporedbi na promatrano razdoblje.

Vezano uz porez na dohodak, te izmjenu poreznih propisa, dolazimo do toga da će se izbrisati pojam osnovica osobnog odbitka. Također, dolazi do izmjene iznosa osobnog odbitka za uzdržavane članove, gdje dolazi do povećanja pritom primjenjujući koeficijent na osnovni odbitak:

$$\text{Osobni odbitak za uzdržavanog člana} = \text{Koeficijent} * \text{Osnovni osobni odbitak.}$$

Uz sve navedeno, valja napomenuti kako će i svi iznosi biti zaokruženi u korist poreznih obveznika, te dolazi do podizanja granice za korištenje više stope poreza s 47.780 eura na 50.400 eura. Slika 4. prikazuje povećanje iznosa osobnih odbitaka.

	Sadašnji sustav – koeficijenti prema osnovici osobnog odbitka od 331,81 €			Novi sustav – koeficijenti prema visini osobnog odbitka od 560 €		Apsolutna i % razlika između sadašnjeg i novog sustava	
	Koef.	kuna	euro	Koef.	euro	euro	%
Mjesečni prag osnovice		30.000	3.982		4.200	218	5,5
Osnovni osobni odbitak		4.000	531		560	29	5,5
Uzdržavani član	0,7	1.750	232	0,5	280	48	20,6
1. dijete	0,7	1.750	232	0,5	280	48	20,6
2. dijete	1,0	2.500	332	0,7	392	60	18,1
3. dijete	1,4	3.500	465	1,0	560	95	20,6
4. dijete	1,9	4.750	630	1,4	784	154	24,4
5. dijete	2,5	6.250	830	1,9	1.064	234	28,3
6. dijete	3,2	8.000	1.062	2,5	1.400	338	31,9
7. dijete	4,0	10.000	1.327	3,2	1.792	465	35,0
8. dijete	4,9	12.250	1.626	4,0	2.240	614	37,8
9. dijete	5,9	14.750	1.958	4,9	2.744	786	40,2
Invalidnost	0,4	1.000	133	0,3	168	35	26,6
Invalidnost 100%	1,5	3.750	498	1,0	560	62	12,5

Iznosi su zaokruženi na cijeli euro

Slika 4. Porez na dohodak - povećanje iznosa osobnih odbitaka

Izvor: Vlada Republike Hrvatske
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Svibanj/220%20sjednica%20VRH/Izmjene%20poreznih%20propisa.pdf>

Iz slike je vidljivo kako će koeficijenti u novim poreznim izmjenama biti manji u odnosu na sadašnji sustav, dok će mjesečni prag osnovice biti veći za 218 eura, a osnovni osobni odbitak 29 eura. Prema svim vidljivim parametrima, zaključeno je kako je veća stvarna i % razlika između postojećeg i novog sustava.

Porez na dohodak doživjeti će i druge promjene, koje će biti vidljive na način da se povećava fiskalna sloboda jedinica lokalne samouprave odnosno dopušta se općinama i gradovima da donose samostalne odluke i samostalno odrede iznos porezne stope godišnjih poreza za dohodak od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti i drugog dohotka, poštujući pritom donesene zakone. Želja je pojednostaviti porezni sustav, pa se stoga ukida prirez porezu na dohodak, a zakonom se propisuju ostali elementi oporezivanja. Za vrijeme posljednjeg kvartala 2023. godine, gradovi i općine obvezni su usvojiti odredbu o veličini poreznih stopa poreza na dohodak i sukladno zakonima i istu oglasiti u za to predviđenim institucijama (Narodne novine) poštujući pritom sve navedene i zakonom propisane rokove. Prema postojećem sustavu, za porezna stopa za porez na dohodak iznosila je 20% i 30%, dok je prirez bio podijeljen u 4 razreda (do 10%, do 12%, do 15% i do 18%). Predloženim izmjenama uvele bi se više i niže stope poreza na dohodak, dok bi prirez bio ukinut. Niže stope poreza na dohodak bile bi podijeljene u 4 razreda: općine 15% -22%; gradovi s manje od 30.000 stanovnika 15%-22,4%; gradovi s više od 30.000 stanovnika 15%-23%; Grad Zagreb 15%-23,6%. S druge strane, više stope bi bile podijeljene u sljedeće razrede: 25%-33% za općine, 25%-33,6% za gradove s manje od 30.000 stanovnika, 25%-34,5% za gradove s više od 30.000 stanovnika i 25%-35,4% za Grad Zagreb.

Vezano za doprinose, odlukom Vlade RH želi se smanjiti osnovica za mirovinsko osiguranje (I.stup) u iznosu ne većem od 300 eura. Uz sve navedeno, sve bruto plaće ne više od 700 eura, njihova fiksna olakšica biti će od 300 eura, dok one plaće više od navedenog praga, ali do 1.300 eura, dolazi do postupnog smanjenja olakšica. Cilj ovog prijedloga za obveznike mirovinskog osiguranja jest zapravo povećanje vlastitih prihoda, tj. porasta njihovih plaća, posebice za osobe s najmanjim primanjima. Prema procjenama, ova izmjena odnosi se na nešto veći iznos od 50% ukupnog broja obveznika koji ne podliježu plaćanju poreza na dohodak. Također, valja napomenuti kako olakšica ne smanjuje budući iznos mirovina.

Na sljedećim slikama vidjeti će se primjeri učinaka za samca i za obitelj s dvoje djece, navedenim izmjenama poreznih propisa.

Osoba samac u Bjelovaru	Sadašnje stanje		Obračun nakon olakšice u doprinosima i novog iznosa osobnog odbitka	
	1. primjer	2. primjer	1. primjer	2. primjer
Bruto plaća u eurima	700,00	1.290,00	700,00	1.290,00
Olakšica	0,00	0,00	300,00	5,00
Osnovica za MO I. stup	700,00	1.290,00	400,00	1.285,00
Doprinos za MO I. stup	105,00	193,50	60,00	192,75
Doprinos za MO II. stup	35,00	64,50	35,00	64,50
Dohodak	560,00	1.032,00	605,00	1.032,75
Osobni odbitak	530,90	530,90	560,00	560,00
Porezna osnovica	29,10	501,10	45,00	472,75
Porez na dohodak 20%	5,82	100,22	9,00	94,55
Prirrez porezu na dohodak (Grad Bjelovar 0%)	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno porez i prirrez	5,82	100,22	9,00	94,55
Neto plaća	554,18	931,78	596,00	938,20
Razlika			41,82	6,42

Slika 5. Primjer učinaka za samca

Izvor: Vlada Republike Hrvatske
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Svibanj/220%20sjednica%20VRH/Izmjene%20poreznih%20propisa.pdf>

Iz slike je vidljivo kako će u 1. primjeru osobi u Bjelovaru kojoj bruto plaća u eurima iznosi 700,00 eura neto plaća biti povećana za 41,82 euro u odnosu na sadašnje stanje, dok će osobi koja ima bruto plaću 1.290,00 eura plaća biti povećana za 6,42 eura.

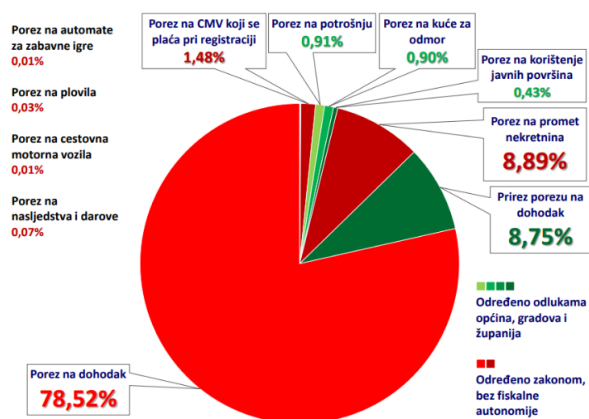
Osoba u Bjelovaru s dvoje uzdržavane djece	Sadašnje stanje		Obračun nakon olakšice u doprinosima i novog iznosa osobnog odbitka	
	1. primjer	2. primjer	1. primjer	2. primjer
Bruto plaća u eurima	700,00	1.290,00	700,00	1.290,00
Olakšica	0,00	0,00	300,00	5,00
Osnovica za MO I. stup	700,00	1.290,00	400,00	1.285,00
Doprinos za MO I. stup	105,00	193,50	60,00	192,75
Doprinos za MO II. stup	35,00	64,50	35,00	64,50
Dohodak	560,00	1.032,00	605,00	1.032,75
Osobni odbitak	560,00	1.032,00	605,00	1.032,75
Porezna osnovica	0,00	0,00	0,00	0,00
Porez na dohodak 20%	0,00	0,00	0,00	0,00
Prirrez porezu na dohodak (Grad Bjelovar 0%)	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukupno porez i prirrez	0,00	0,00	0,00	0,00
Neto plaća	560,00	1.032,00	605,00	1.032,75
Razlika			45,00	0,75

Slika 6. Primjer učinaka na osobu s dvoje uzdržavane djece

Izvor: Vlada Republike Hrvatske
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Svibanj/220%20sjednica%20VRH/Izmjene%20poreznih%20propisa.pdf>

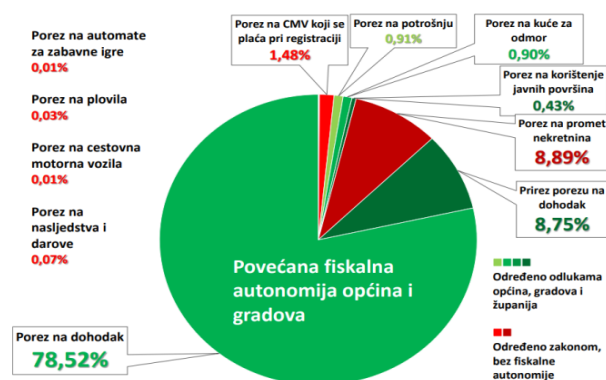
Iz slike se može zaključiti kako će osobi u Bjelovaru koja uzdržava dvoje djece, a ima plaću od 700,00 eura bruto, novim propisima plaća rasti za 45,00 eura, dok osobi kojoj bruto plaća iznosi 1.290,00 eura, plaća će rasti za svega 0,75 eura.

Vlada Republike Hrvatske ovim izmjenama želi dati veću autonomiju općinama i gradovima, tj. jedinicama lokalne samouprave, gdje će samostalno moći upravljati i odlučivati na koji način će se ubirati porez na dohodak. Iz sljedećih slika vidljivo je kakvu je poreznu autonomiju imala lokalna vlast u 2022. godini, a kakvu će imati novim izmjenama poreznih propisa u 2024. godini.

Slika 7. Porezna sloboda lokalnih vlasti u 2022. godini

Izvor: Vlada Republike Hrvatske
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Svibanj/220%20sjednica%20VRH/Izmjene%20poreznih%20propisa.pdf>

Slika 8. Porezna sloboda lokalnih vlasti u 2024. godini

Izvor: Vlada Republike Hrvatske
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Svibanj/220%20sjednica%20VRH/Izmjene%20poreznih%20propisa.pdf>

Također, vidljivo je kako će se porez na dohodak čiji udio iznosi 78,52% biti određen odlukama općina, gradova i županija u 2024. godini, što nije bio slučaj u 2022. godini, gdje je to bilo određeno zakonom, bez fiskalne slobode. Redistribucija prihoda od predmetnog poreznog oblika biti će raspodijeljena na sljedeći način (u %): općina ili grad imati će udio od 74%, županija 20% te decentralizirane funkcije (6%).

6.1. PROCJENA I KOMPARACIJA OBRAČUNA POREZA NA DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA I PODUZETNIČKE PLAĆE

U ovom djelu završnog rada prikazati će se primjer obračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada i poduzetničke plaće.

Prema članku 24. st.3. Zakona o porezu na dohodak (NN 138/20), koji je stupio na snagu s prvim danom 2021. godine, mjesečna osnovica oporezuje se prema sljedećim poreznim stopama:

- do 30.000 HRK (3981,69 eura) od 20%;
- od 30.000 HRK (3981,69 eura) od 30%.

Zakonom o porezu na dohodak (NN 121/19) na porez na dohodak se obračunava i prirez, naravno u slučaju da je određen od strane jedinice lokalne samouprave. Novim izmijenjenim poreznim propisima koji trebaju stupiti na snagu s prvim danom 2024. godine prirez na porez biti će ukinut.

Tablica 7.Obračun plaće od nesamostalnog rada

R. br.		Stopa	Osnovica	Iznos - euro
1.	Bruto plaća	-	-	1.081,91
2.	Ukupno doprinosi iz plaće (3+4)	-	-	216,38
3.	MIO I. stup	15%	1.081,91	162,29
4.	MIO II. stup	5%	1.081,91	54,09
5.	Dohodak (1-2)	-	-	865,53
6.	Osobni odbitak	1,6	331,81	530,90
7.	Osnovica za porez (5-6)	-	-	334,63
8.	Porez po stopi od 20%	20%	334,63	66,93
9.	Ukupni porez	-	-	66,93

10.	Prirez na porez od 10% grad Virovitica	10%	66,93	6,69
11.	Ukupno porez i prirez (9+10)	-	-	73,62
12.	Neto plaća (5-11)	-	-	791,91

Izvor: izrada autorice

*napomena korišten je trenutno važeći osnovni osobni odbitak i koeficijenti.

Na drugom primjeru, u sljedećoj tablici biti će prikazano obračun plaće od nesamostalnog rada, u kojem osoba upotrebljava osnovni osobni odbitak, ima dvoje djece koje uzdržava, te djelomičnu invalidnost djeteta. Tijekom obračuna plaće od nesamostalnog rada prikazan je faktor osnovnog osobnog odbitka $1,6 \cdot 331,81 = 530,90$, prvog djeteta $0,7 \cdot 331,81 = 232,27$, drugog djeteta $1,0 \cdot 331,81 = 331,81$, djelomične invalidnosti $0,4 \cdot 331,81 = 132,72$, ukupno jednako 3,7 (1.227,70), a to predstavlja neoporezivi dio dohotka, ali raspoloživi dio osobnog odbitka u ovom slučaju jednak je visini dohotka, te stoga nema osnove za obračun poreza na dohodak od nesamostalnog rada.

Tablica 8. Obračun plaće od nesamostalnog rada

R. br.		Stopa	Osnovica	Iznos - euro
1.	Bruto plaća	-	-	1.081,91
2.	Ukupno doprinosi iz plaće (3+4)	-	-	216,38
3.	MIO I. stup	15%	1.081,91	162,29
4.	MIO II. stup	5%	1.081,91	54,09
5.	Dohodak (1-2)	-	-	1.227,70
6.	Osobni odbitak	3,7	331,81	1.227,70
7.	Osnovica za porez (5-6)	-	0,00	0,00
8.	Porez po stopi od 20%	-	0,00	0,00
9.	Ukupni porez	-	0,00	0,00
10.	Prirez na porez od 10% grad Virovitica	-	0,00	0,00
11.	Ukupno porez i prirez (9+10)	-	0,00	0,00

12.	Neto plaća (5-11)	-	-	1.227,70
-----	----------------------	---	---	----------

Izvor: izrada autorice

*napomena: korišten je trenutno važeći osnovni osobni odbitak i koeficijenti.

Uspoređujući dva predmetna obračuna plaće od nesamostalnog rada s identičnim veličinama bruto plaće, a drugačijim faktorima osobnog odbitka, može se zaključiti da faktori imaju značajan učinak na iznos neto plaće, tj. veći faktor osobnog odbitka znači manja osnovica poreza na dohodak, što dovodi do manjeg poreza, a naposljetku veći iznos neto plaće za samog zaposlenika.

Poduzetnici obrtnici prilikom plaćanja poreza na dobit, dužni su obračunati sami sebima poduzetničku plaću, koju ovisno o njihovoj odluci mogu i ne moraju isplaćivati, ali su prema zakonu na zadanu osnovicu dužni platiti doprinose. „Poduzetnička plaća jest primitak što ga sebi za određeni mjesec isplaćuje osiguranik po osnovi samostalnih djelatnosti iz točaka 1. do 6. ovoga članka koji od tih djelatnosti utvrđuje dobit, od kojega se primitka, sukladno propisima o porezu na dohodak, utvrđuje dohodak od nesamostalnog rada. Ukupan iznos primitka (bruto) sadrži iznose doprinosa iz osnovice te iznose poreza i prireza porezu na dohodak i neto iznos“ (Zakon o doprinosima, članak 7., NN 148/13, 41/14, 143/14, 115/16, 106/18).

Sljedeće tablice donose nam obračun poduzetničke plaće na dva različita primjera. Prvi prikazuje obrtnika, obveznika poreza na dobit koji konzumira isključivo osnovni osobni odbitak, pritom nemajući uzdržavane članove. Drugi primjer uključuje obrtnika obveznika poreza na dobit koji koristi osnovni osobni odbitak, prvo i drugo uzdržavano dijete.

Tablica 9. Obračun poduzetničke plaće – obrtnik obveznik poreza na dobit

R. br.		Stopa	Osnovica	Iznos - euro
1.	Bruto plaća	-	-	1.341,30
2.	Ukupno doprinosi iz plaće (3+4)	-	-	268,25
3.	MIO I. stup	15%	1.341,30	201,19
4.	MIO II. stup	5%	1.341,30	67,06
5.	Dohodak (1-2)	-	-	1.073,05
6.	Osobni odbitak	1,6	331,81	530,90
7.	Osnovica za porez (5-6)	-	0,00	542,15

8.	Porez po stopi od 20%	20%	542,15	108,43
9.	Ukupni porez	-	0,00	108,43
10.	Priraz na porez od 10% grad Virovitica	10%	108,43	10,84
11.	Ukupno porez i priraz (9+10)	-	-	119,27
12.	Neto plaća (5-11)	-	-	953,78

Izvor: izrada autorice

*napomena: korišten je trenutno važeći osnovni osobni odbitak i koeficijenti.

Kod obračuna poduzetničke plaće obračunat je faktor osnovnog osobnog odbitka $1,6 \cdot 331,81 = 530,90$, što donosi neoporezivi dio dohotka. Iz navedenog primjera obračuna primjetna je osnovica poreza na dohodak i iznos poreza i priraza na dohodak. Također, valja napomenuti kako „obrtnici koji plaćaju porez na dobit dužni su plaćati doprinose na osnovicu koja 2021. godine ne može iznositi manje od 10.099,10 kuna ili 1341,18 eura“.⁹

9 <https://www.teb.hr/novosti/2021/poduzetnicka-placa-za-2021-obracun-obveza/>, preuzeto 29.06.2023.

Tablica 10. Obračun poduzetničke plaće

R. br.		Stopa	Osnovica	Iznos - euro
1.	Bruto plaća	-	-	1.341,30
2.	Ukupno doprinosi iz plaće (3+4)	-	-	268,25
3.	MIO I. stup	15%	1.341,30	201,19
4.	MIO II. stup	5%	1.341,30	67,06
5.	Dohodak (1-2)	-	-	1.073,05
6.	Osobni odbitak	3,3	331,81	1.073,05
7.	Osnovica za porez (5-6)	-	0,00	0,00
8.	Porez na dohodak	-	0,00	0,00
9.	Neto plaća (5-11)	-	-	1.073,05

Izvor: izrada autorice, *napomena: korišten je trenutno važeći osnovni osobni odbitak i koeficijenti.

Tokom obračuna poduzetničke plaće obračunat je faktor osnovnog osobnog odbitka $1,6 * 331,81 = 530,90$, prvog djeteta $0,7 * 331,81 = 232,27$, drugog djeteta $1,0 * 331,81 = 331,81$, ukupno 3,3 (1.094,98), što predstavlja neoporezivi dio dohotka, ipak u ovoj situaciji je dohodak manji. Time dolazimo do zaključka kako je iznos osnovice poreza na dohodak 0, a to drugim riječima znači da nije bilo poreza na dohodak.

Uspoređujući oba slučaja poduzetničke plaće, primjetan je značaj osobnog odbitka, tj. poreza na dohodak na iznos neto plaće.

7. ZAKLJUČAK

Nakon prikazanog sadržaja završnog rada, dolazi se do zaključka da je porez na dohodak najvažniji izvor poreznih prihoda u velikom broju današnjih suvremenih država. Specifičnost ovog poreznog oblika jest što je vrlo djelotvoran i efikasan element fiskalne i ekonomske politike. Isto tako, njime se ostvaruje velika financijska izdašnost.

Porez na dohodak od nesamostalnog rada u Hrvatskoj, aspekt je poreza koji se uzima od svakog zaposlenika, odnosno porezni oblik koji je točno propisan zakonima te ga se ne može zaobići. Smatra se jednim od najvećih poreza u Hrvatskom poreznom sustavu koji doprinosi punjenju hrvatskog proračuna. Cilj i postojanje ovakvog poreznog oblika jest ravnomjerna redistribucija dohotka i naravno uvećanje financijskih sredstava za blagajnu državnog proračuna. Isto je uobičajeno i za sve ostale porezne oblike. Kod korištenja poreza na dohodak, dolazi do poreznog opterećenja koje značajno utječe na potrošnju zaposlenika koji je po prirodi dužan platiti porez na dohodak, dapače ima i značajan utjecaj na broj zaposlenih u državi. Jednostavnije definirano, navedeni porezni oblik jest porezni oblik koji oporezuje rad. Kao što je iz samog rada vidljivo, osobe s većim primanjima biti će oporezivani po većim stopama, dok osobe s manjim primanjima biti će oporezivane nižom poreznom stopom. Prilikom oporezivanja rada, prvenstveno dolazi do oporezivanja bruto dohodak fizičke osobe doprinosima poslodavca, doprinosima posloprimca, porezom na dohodak te prirezom. Porezom na dohodak teži se ostvarivanju ekonomskih, socijalnih i ostalih ciljeva fiskalne politike. Izmjene poreza na dohodak vrlo su česte, te će se tako nastaviti i u budućnosti, a te izmjene provode se od strane Ministarstva financija. Misija Ministarstva financija tim oblikom poreznog opterećenja jest da ga učine što ugodnijim samim poreznim obveznicima koji ga plaćaju, ali i državi koja od njega ima znatne koristi. Navedeni porezni oblik pripada izuzetno kompleksnoj skupini poreza u njegovom sustavu unutar naše države, te svakom izmjenom donosi čitav niz posljedica. Iz tog razloga, porezne promjene pratiti će porezne reforme. Da bi nastavile pratiti cjelokupnu situaciju unutar same države promjene postaju sve izraženije i učestalije s godinama, vodeći pritom brigu da zaodovolje potrebe poreznog obveznika, ne vodeći pritom brigu o njegovoj plaći, prirezu invaliditetu i dr.

Cilj cjelokupnog rada jest približiti porez na dohodak, te objasniti njegove ključne elemente, te kakav utjecaj ima na porezne sustave određenih zemalja. Uz teorijski dio, kroz istraživački dio rada prikazan je i dokazan učinak reduciranja i uvećavanja osobnog odbitka na iznos neto plaće.

8. IZJAVA

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta: Matea Doležal

Matični broj studenta: 0303051124

Naslov rada: OPOREZIVANJE PLAĆA U SUSTAVU POREZA NA DOHODAK

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

Potpis studenta

9. POPIS LITERATURE

Knjige:

- Baica, Z., Brdovnik, V., Cipek, K., Dojčić, I., Paić Ćirić, M., Petrović, N....Vugrin, K. (2006) *Porez na dohodak*. Zagreb: mr.sc. Mladen Štahan
- Bejaković, P., Bratić, V., Franić, J. (2012) *Modeli poreznih izdataka u odabranim zemljama*. Zagreb: Institut za javne financije.
- Beketić, I. (2016) *Porezni klin u Hrvatskoj, Sloveniji, Češkoj Republici, Portugalu i Francuskoj*. Zagreb: Institut za javne financije.
- Grdović-Gnip, A., Tomić, I. (2010) *Koliko duboko ruka države zadire u džep radnika? Hrvatska vs. Europska unija*. Zagreb: Institut za javne financije.
- Jelčić, B., Lončarić-Horvat, O., Šimović, J., Arbutina, H., Mijatović, N. (2004) *Hrvatski fiskalni sustav*. Zagreb: Narodne novine d.d.
- Jelčić, B. (2001) *Javne financije*. Zagreb: Informator.
- Jelčić, B. (2011) *Porezi opći dio*. Zagreb: Visoka poslovna škola Libertas.
- Jurković, P. (2002) *Javne financije*. Zagreb: Masmedia.
- Šimurina, N., Dražić Lutilsky, I., Barbić, D., Dragija Kostić M. (2018) *Osnove porezne pismenosti*. Zagreb: Narodne novine d.d.
- Srb, V. i Čulo, I. (2005) *Javno financiranje i monetarna ekonomija*. Požega: Geno d.o.o.

Članci:

- Arbutina, H. (1997) Određivanje osobnog i predmetnog obuhvata porezne obveze pri oporezivanju dohotka i dobiti. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 1 (2), 161.
- Bogovac, J. (2015) Porezni sustav RH (kratki pregled), Nastavni materijal za izučavanje osnova hrvatskog poreznog sustava iz predmeta Javne financije. *Studijski centar za javnu upravu i financije*, 7-8.
- Čok, M. (2004) Redistributivni učinci poreza na dohodak u Sloveniji. *Financijska teorija i praksa* 28 (2), 219-233.
- Javorović, M. (2015) Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj. *FIP- Financije i pravo* 3 (1), 83-100.
- Kesner-Škreb, M. (2004) Porez na dohodak. *Financijska teorija i praksa* 28 (1), 141-143.
- Mijatović, N. (2007) Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka. *Revija za socijalnu politiku* 14 (3-4), 289-311.

Zakoni i drugi propisi:

Opći porezni zakon, Narodne Novine 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22.

<https://www.zakon.hr/z/100/Op%C4%87i-porezni-zakon>

Zakon o doprinosima, Narodne novine 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14, 143/14, 115/16, 106/18, 33/23.

<https://www.zakon.hr/z/365/Zakon-o-doprinosima>

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak, Narodne novine 121/19, 138/20.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_12_151_2337.html

Internetski izvori:

Hrvatska obrtnička komora (2021). Izmjena poreznih zakona u 2021. godini.

[Promjene poreznih zakona u 2021. godini | Hrvatska obrtnička komora \(hok.hr\)](#)

Isplate.info (2023). Obračun doprinosa kod plaća.

[Obračun doprinosa kod plaća - Isplate.info](#)

Joha Ivana (2015). Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj.

[Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj | repozitorij.vuka.hr](#)

Ministarstvo financija – Porezna uprava (2023). Osobni odbitak.

[OsobniOdbitak \(porezna-uprava.hr\)](#)

Ministarstvo financija – Porezna uprava (2023). Dohodak od nesamostalnog rada.

[dohodak od nesamostalnog rada \(porezna-uprava.hr\)](#)

Ministarstvo financija – Porezna uprava (2023). Porez na dohodak.

[Porezni sustav - Porez na dohodak \(porezna-uprava.hr\)](#)

Plavi ured (2021). Koji su elementi plaće?

[Koji su elementi plaće? – Plavi ured](#)

RRiF (2023). Pregled stopa prireza porezu na dohodak

[RRiF - Pregled stopa prireza porezu na dohodak](#)

TEB- poslovno savjetovanje (2021). Poduzetnička plaća za 2021.-obračun obveza.

[Poduzetnička plaća za 2021. | TEB poslovno savjetovanje](#)

Vlada Republike Hrvatske (2023). Izmjene poreznih propisa u 2023. godini.

[Slide 1 \(gov.hr\)](#)

Žulj Katarina (2021). Porez na dohodak od nesamostalnog rada i učinci izmjena u 2021. godini.

<https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:129:655568>

10. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

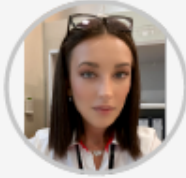
Popis slika:

- Slika 1 . Porezi unutar poreznog sustava9
- Slika 2 .Pet izvora dohotka u Republici Hrvatskoj14
- Slika 3 . Prikaz prihoda od poreza na dohodak i prireza27
- Slika 4 . Porez na dohodak - povećanje iznosa osobnih odbitaka28
- Slika 5 . Primjer učinaka za samca30
- Slika 6 . Primjer učinaka na osobu s dvoje uzdržavane djece 30
- Slika 7 . Porezna sloboda lokalnih vlasti u 2022. godini31
- Slika 8 . Porezna sloboda lokalnih vlasti u 2024. godini31

Popis tablica:

- Tablica 1 . Vrste dohotka i porezna stopa15
- Tablica 2 . Komparacija stopa poreza na dohodak 16
- Tablica 3 . Osobni odbitak, koeficijent i mjesečni iznos u RH19
- Tablica 4 . Stopa prireza u 30 najvećih gradova RH21
- Tablica 5 . Elementi plaće - Republika Hrvatska21
- Tablica 6 . Članice OECD-a23
- Tablica 7 .Obračun plaće od nesamostalnog rada32
- Tablica 8 . Obračun plaće od nesamostalnog rada 33
- Tablica 9 . Obračun poduzetničke plaće – obrtnik obveznik poreza na dobit34
- Tablica 10 . Obračun poduzetničke plaće 36

ŽIVOTOPIS

MATEA DOLEŽAL

Datum rođenja: 31/12/1995 | **Državljanstvo:** hrvatsko | **Spol:** Žensko |

Telefonski broj: (+385) 993921460 (Mobilni telefon) | **E-adresa:**

mateadolezal95@gmail.com |

Adresa: Petra Preradovića 94, Kuća, 33410, Suhopolje, Hrvatska (Kućna)

● RADNO ISKUSTVO

07/01/2020 – 31/12/2020 Virovitica, Hrvatska
SPECIJALIT ZA PRODAJU SMARTFLEX D.O.O.

Prodajni agent za HT dd

Virovitica, Hrvatska
RAD U TRGOVINI PEPCO

Studentski posao

Pula, Hrvatska
RAD U TRGOVINI DM HRVATSKA

Studentski posao

Pula, Hrvatska
RAD NA BLAGAJNI KAUFAND

Studentski posao

Virovitica, Hrvatska
RAD U TRGOVINI TEXTIL HOUSE

Studentski posao

01/09/2021 – TRENUTAČNO Zagreb, Hrvatska
VODITELJ SMJENE HPB D.D

● OBRAZOVANJE I OSPOBLJAVANJE

01/10/2014 – 01/10/2019 Pula, Hrvatska
SVEUČILIŠNI PRVOSTUPNIK EKONOMIJE Fakultet ekonomije i turizma dr. Mijo Mirković

Adresa Preradovićeve 1/1, 52100, Pula, Hrvatska

01/10/2019 – TRENUTAČNO Zaprešić, Hrvatska
MAGISTAR EKONOMIJE Veleučilište Baltazar Zaprešić

Adresa Vladimira Novaka 23, 10290, Zaprešić, Hrvatska

● JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici: **HRVATSKI**

Drugi jezici:

	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna produkcija	Govorna interakcija	
ENGLISKI	B1	B1	A2	A2	A2
NJEMAČKI	B2	B2	B1	B1	B1

Razine: A1 i A2: temeljni korisnik; B1 i B2: samostalni korisnik; C1 i C2: iskusni korisnik

● **DIGITALNE VJEŠTINE**

Internet | Društvene mreže | Word | društvene mreže | Rad na računalu | Microsoft Word | MS Office (Word Excel PowerPoint) | Komunikacijski programi (Skype Zoom TeamViewer) | Informacije i komunikacija (pretraživanje interneta) | Microsoft PowerPoint | Timski rad | Sposobna raditi u timu | Pristupačna | Sposobnost prilagodavanja promjenama | Prilagodljivost | Uporna | Razviti suradnju u različitim poslovnim okruženjima | Izvrsne komunikacijske vještine | Komunikativna | Dobro organizirana | S lakom prihvaćam i rješavam nove izazove kroz koje napredujem

● **DODATNE INFORMACIJE**

VOZAČKA DOZVOLA

Vozačka dozvola: B
